

A REMÉNY HÍDJA

írta PETHŐ GÁBOR

Hajnal van. Az öböl fölött világosodik az égbolt. Los Angeles kikötőjében és a túlsó oldalon, Long Beachben az éjszakán át csillogó, színes fények lassan tompulnak. Távolban a sötétkék San Gabriel hegyek mögött már bíborszínű a látóhatár.

Lent, a főcsatorna ködében felsóhajt egy távozó hajó figyelmeztető kürtje. Hová viszi vasúti kocsit nagyságú konténerekbe pakolt rakományát, a Szovjetunióba, Japánba, Kínába, a norvég fjordok kikötőjébe?

Dearborn Henry, Európából visszatérve, mint azelőtt, vacsora után most is ott ül hegyoldali házában erkélyén. Mellette kis kerek asztalkán a maga keverte koktél: friss narancslé, club szóda és kétujjnyi burgundi a jégkockák között.

Napbarnított, ránctalan arcával a hosszú éjszakai vita után is tíz-tizenöt évvel fiatalabbnak látszik koránál. Ismerősei világot járt, éles eszű embernek tartják. A nagy elektromos vállalat vezetői állásában is siker és tisztelet veszi körül.

Balkonja, nyitott ajtaján keresztül, zenegépét lehalkítva, kedves lemezeit hallgatja. A lecsendesedett esték megnyugtató világában szeret gyönyörködni a kikötő fényeiben és a romantikus utakra induló, ragyogó villanykörtekkel feldíszített, óriási személyszállító hajókban. Az égbolton villogó jelzőlámpásaikkal szállodosnak a kisebb repülőgépek.

Vacsorán volt White Georg-éknál. Éjfél elmúlt, mire hazatért, magával hozva beszélgetésük nyomasztó súlyát. Vasárnapra virradt, s miután nem kellett korán kelnie, úgy határozott, megvárja a napfelkeltét az erkélyen.

Az énekesmadarak már próbát tartanak a kertek narancsfáin. Az álmából kelő óceán leheletében ringanak a ház körüli pálmák karcsú ágai, s az emelkedő nap sugaraiiban rózsaszínűek a messzi hegykoszorú hősapkái.

A szenvedélyesen cigarettázó White-ék füstös szobái után most élvezi a hajnal levegőjét. A virradat tisztaságában messze ellátni. Napközben a látóhatár összezsugorodik. A civilizáció rozsdabarna füstgomolya, gyárkémények és autók kilégzése leszűkíti a horizontot, és ráülepszik a városokra. Ilyenkor látogatóinak Dearborn Henry már csak a szemközti parton, Long Beach napsugarakban sütérező felhőkarcolóit, a tengereket járó nagy hajókat és a San Pedro-öböl fölött átívelő zöld hidat mutathatja. A hidat, melyet ő a „Remény Hídjának” nevezett el.

Mióta feleségétől elvált, Henry gyakran töltötte hétvégi estéit White-éknál. Barátságuk már egy évtizedre nyúlt vissza. Egy ízben a Grand Canyonhoz kirándult feleségével, Dianával, majd a Lake Powel menti hotelbe mentek még néhány napra. Egész napos hajótúrán nézték meg az erőmű gátjának megépítése után felduzzasztott tó kanyargó kanyonjait. A meredeken felszökő vörös sziklafalak között az ég keskeny kék szalagnak látszott.

Ezen a kiránduláson találkozott George-al. A fekete hajjú, bronzbarna férfit már az első napon megkedvelte. George teljes neve White Horse George volt, navajo indián ősei után. Apja a második világháború idején mint híradós kapitány szervezte meg a híres Navajo-különítményt, melynek titkos kódját a japán nagyvezérkar soha nem tudta megfejteni: a híradósok saját indián anyanyelvüket használták. A kaliforniai egyetemen mérnökként végzett George hajóépítésre specializálta magát. Egyike volt azoknak az indiánoknak, akik a rezervációk elzárkózottságából kiemelkedve már egyetemi diplomát szereztek.

Ismerkedésük után meghívta Henryt a navajo rezervációba, ahol a tradíciókat őrző, ősi isteneket tisztelő nagyapját látogatták meg. Azóta többször voltak már együtt „Navajo országban”, és Henry mindig növekvő ámulattal tért vissza a navajo nemzet fővárosából, az arizonai Window Rockból. Window Rockban büszkén mutatta meg George a Navajo Történelmi Múzeumot, az egyetemi színvonalú főiskolát.

Amikor White George-ot a San Pedro-i hajógyárba helyezték át, és Henry szomszédságába költözött, barátságukat már a kölcsönös megbecsülés szálai kapcsolták össze.

White-ék is szeretnek utazni, s mostani vakációjukon Rómából Egyiptomba mentek. Az utazásukról készített színes filmet is levetítették: Kairóról, Alexandriáról, burnuszos sivatagi arabokról, George feleségéről a tevé hátán a piramisok mellett.

Azután a másik vendéggel, Péter Francis Paullal átmentek George faburkolatú dolgozószobájába, s ott, a dohányzóasztal körül forrósodott fel beszélgetésük új témája, a fegyverkezési versenyről.

A hadihajók kikötőjéből félelmetesen hatalmas, rakétákkal felszerelt csatahajó halad kifelé a Csendes-óceánra. Ágyúí fenyegetően merednek előre.

George megemlítette este, hogy az ő hajógyárukban is vízre bocsátásra kész már a komputertechnika minden vívmányával felszerelt, legújabb típusú cirkáló. „Tizenhetet fogunk ebből a típusból építeni.” Olyan lelkesedéssel mondta ezt, hogy Henry önkéntelenül körülnézett a szobában, de sehol nem látta az indiánok bölcs értelmű békepipáját. George hangjából a harci ösvényre induló navajo ősök haditáncát kísérő dobok lüktetését hallotta. „Már régen ki kellett volna cserélnünk ezt az elavult hadiflottát”, folytatta George csillogó szemmel. Valószínűleg a burgundi is ösztökélte, amit vacsora után is olyan szaporán töltögetett vendégeinek, saját poharát sem hagyva üresen. „Itt az ideje, hogy végre mi is felkészüljünk!”

„Mire kell felkészülnünk, egy újabb háborúra? Nem volt elég részünk benne? A világháború, utána Korea, majd Vietnam. Az emberek békében akarnak élni” – emlékezett vissza saját szavaira Henry.

„Ha békét akarsz, készüljél fel a háborúra! Te is ismered ezt a régi igazságot” – vágott vissza George, nála szokatlanul felerősödött hangon.

„Kétségtelen, hogy az Egyesült Államokat és a Szovjetuniót politikai, gazdasági és ideológiai téren elválasztó szakadék igen mély és széles – vette át a szót nyugodt hangján Péter Francis –, és az is kétségtelen, hogy a bonyolult ellentétek áthidalását lélektani tényezők is megátolják.”

George pirosodó arccal megint közbevágott: „Közismert, hogy az erőszak hozzátartozik az emberi természethez, és a háborúk megszüntetése csupán a naiv idealisták álomvilágában lehetséges.”

A Péter azonban higgadtan folytatta: „Az ember viselkedésének módját kutató tudósok többsége hiszi, hogy az erőszak nem egy oktalan ösztön kitörése, hanem inkább válasz a fizikai vagy szellemi biztonság elleni fenyegetésekre. Tudjuk, az erőszakra való hajlam veleszületett az emberrel, de tények igazolják, hogy kifejlődése általában külső tényezőktől függ.” Péter Francis-Pault, az önfegyelmezéshez edződött jezsuitát nem zavarta meg George indulatos természete, hiszen ismerte őt még egyetemi diákkorából.

„Ha az erőszak velünk született is, ebből még nem következik, hogy a háborúk elkerülhetetlenek – kapcsolódott Henry a páter gondolatához. – A modern háború

bonyolult intézmény, amely századokon keresztül fejlődött ki, és hatalmas mértékben átalakult. Társadalmi intézmény, amilyen a múltban a rabszolgaság volt, vagy a párbaj, vagy az ember rituális feláldozása az istenek kegyeiért. Az aztékok az élő emberek ezreinek szívét vágták ki oltáraikon. A maguk korában ezeket az intézményeket is az emberi természetben gyökerezőnek tartották, de megszűntek. A háború megszűnéséhez is el fogunk érkezni.”

Páter Francis, mintha az egyetem tantermében lenne, nyugodtan folytatta elemzését: „A háborúk megszüntetésének talán legkomolyabb lélektani akadályozója a tények nagymértékű eltorzítása. Amíg az ellenfelek felsőbbrendűségi érzésükben hajlamosak saját értékeik felnagyítására, hibáik figyelembevétele nélkül, addig az ellenfél ördögei eltúlzottan megnövekednek. Saját motívumaik mind tisztességesek, míg az ellentétes oldalon mind gyanúsak. Ez vezet oda, hogy mindegyik megbízhatatlannak látja a másikat, ami növeli a félelmet és bizonytalanságot mindkét oldalon.

Ha ez pánikká erősödik, pusztító eseményekhez vezethet. A magas feszültség feloldást keres bármilyen áron is. Ez az a pont, amikor egy háború bizonyossága elviselhetőbbnek mutatkozik a béke bizonytalanságánál. E félelemben a másik oldalon élők annyira embertelen szörnyetegeknek látszanak, hogy e paranoid állapotban már elpusztításuk is minden lelkiismeretfurdalás nélkül megokolhatónak látszik.”

Itt George újra közbeszólt: „S most jutottunk el az én pontomhoz! Sem az ENSZ keretén belül, sem a két vezető világhatalom tárgyalásai során egy tisztességes, ésszerű megállapodáshoz nem jutottak el; nem lehet megegyezni a másik oldallal, mert megbízhatatlanok. Egy út vezethet csak a békéhez, ha felkészülünk a háborúra. A magas technikai fejlődés alapján modernizált hadsereggel, a hadviselés roboterőinek kiépítésével, korszerű hadiflottával, a lézersugarak alkalmazásának kiterjesztésével és a számítógépekkel irányított nukleáris rakétákkal. Az ellenfél csökönyös vezetőinek meg kell mutatnunk, mi sem vagyunk vágóhídra terelhető, szelíden bégető bárányok.”

„Úgy értsem – kérdezte Henry –, hogy szerinted a hagyományos fegyverek továbbfejlesztése mellett a termonukleáris háborúra is fel kell készülnünk?”

George poharából kilöttyent a bor, mikor hangját magasabbra emelte: „Természetesen! A háború célja az ellenfél tökéletes megsemmisítése, és ha ezt a hagyományos fegyverekkel nem tudjuk elérni, akkor a teljes győzelem kivívásához a hidrogénbombákat kell felhasználnunk.”

A pillanatokra megmerevedett csendben Henry szólalt meg újra: „Egy különös gondolatom támadt. Az elmúlt két világháború után New York utcáin milliók ünnepeltek, virágot, konfettiket szórva a fellobogózott felhőkarcolók ablakaiból. A harmadik világháború után nem fognak felvonulni a győztes hősök, nem lesz mámorosan ünneplő tömeg New York utcáin. A metropolis felhőkarcolói helyén, a még füstölgő romhalmak fölött, az óriási épületek megolvadt, elgörbült acélgerendái kísértének majd csupán, mint az emberiség önmagát elpusztító civilizációjának csontvázai...”

„Amit én láttam Japánban, 1945-ben, az első atombomba-támadás után – vette át a szót Páter Francis Paul. – Mint tudjátok, akkor, a West Point Akadémia fiatal tisztjeként még mások voltak az ideáljaim: Nagy Sándor, Julius Caesar, Napóleon, Washington György. Esztendők teltek, míg életem értelmének keresése közben a kezdet és a vég szolgálója lettem. Cserélődtek az én eszményképeim is: a bátor és őszintén valló Ágoston, a szegények nagy barátja, Assisi Szent Ferenc, Afrika

dzsungeljeinek fehér orvosa, Albert Schweitzer, és Kalkutta utcáinak modern szentje, Teréz anya, aki ölében tartva a haldokló leprás koldus fejét, vigasztaló ölelésével segíti annak eltávozását az életből... De térjünk vissza Japánra. Mac Arthur körében szolgáltam. Így kerültem Hirosimába és Nagasakiba, az atombomba pusztításáról jelentést készítő bizottsággal. A két városban több mint százezer halott és majdnanyi súlyosan sebesült volt. Az épületeknek a fele teljesen elpusztult. Pedig ez csak az atombomba kezdetének a kezdete volt. 1952-ben egy 300–350-szer erősebb bomba robbanásának ereje egy Csendes-óceáni szigetet tűntetett el.”

Henry szódát töltött a pohárba és elgondolkozva kortyolgatott belőle, mielőtt elkezdte: „A legtöbb amerikainak nem volt személyes tapasztalata a háború borzalmairól, mint a Szovjetunió népének a második világháborúban, Hitler hadseregének támadása idején. Valójában képtelenek vagyunk felfogni egy atomháború veszélyét. Egyébként is, annak nagysága az emberi tapasztalat fölött van. Meg tudjuk érteni, mit jelent 100 Celsius fok meleg, mert mindannyiunknak volt már személyes tapasztalata a forró vízről, de az, hogy mit jelent egy atomrobbanás, amely 15 millió Celsius hőfokot tud fejleszteni, ez felfogásunkat túlhaladja. S ha van is halvány képünk a Hirosimára és Nagasakira ledobott atombomba erejéről, nehéz elképzelni a hidrogénbomba pusztító erejét, amely annál hatezerszer erősebb.”

Páter Francis Paul újra megszólalt: „Einstein is figyelmeztetett bennünket, lényegesen új gondolkodási mód szükséges, hogy az emberiség túlélje a felszabadított atom erejét. Ez a nemzetközi ellentétekről alkotott képzeink változását is magába kell hogy foglalja. Úgy szemlélni ezeket, hogy egyetlen lehetséges megoldásuk a teljes győzelem, ma már lehetetlen. A nemzetközi ellentéteket megszüntetni csak olyan megoldással lehetséges, amelyben mindkét oldal nyer.”

A komor hangulat enyhítésére búcsúkézfogáskor Henry megemlítette George-nak azt a karikatúrát, amelyet egy újságban látott. A levegőben az atombombát ledobó repülőgép, alatta a darabokra hullott földgolyó. A gép pilótája odaszól a bombázóhoz: „Gratulálok Bill, remek találat volt!” A bombázó, rövid gondolkozás után: „Igen... de most hol fogunk leszállni?”

A San Pedro-öböl fölött derült, kék már az égbolt. Sűrűsödnek az autók az utcákon. Henry ott ül a karosszékében, poharát gépies mozdulattal a szájához emeli. Nem tud szabadulni a gondolatok terhétől.

Mint gyermekkori képzeletében, újra látja száguldani az Apokalipszis lovasait. A Nap elsötétedik, a Hold vérvörössé válik, csillagok kezdenek hullani, amíg az ég teljesen elfeketül. A hegyek és a szigetek kimozdulnak helyükből. A büntető Úris-ten hét angyalának trombitája harsog, vérrel kevert tűz hullik a földre. A fák, füvek lánggra lobbannak. Megnyílt a föld, és feneketlen mélységéből feketén gomolygó füst tör fölfelé. A kén büzlő lángjában pusztul az emberiség...

Autófék csikorgása és hangos túlkölés hozza vissza Henryt a karosszékébe. Felnyitja szemét, s még látja, hogy egy kis szürke pudli szalad át a kocsni előtt az úttesten. Gazdája, egy fiatal lányka riadtan áll a járdaszélen.

Fáradtan lép be a lakásába. Az erkély ajtajából látja, hogy a hegyek mögül felbukkant már a Nap, és fénybe borítja a San Pedro-öböl fölött átívelő hidat, a „Remény Hídját”.